

MAGYAR IZRAEL

AZ ORSZÁGOS RABBIEGYESÜLET KÖZLÖNYE.

Szerkeszti **Dr. NEUMANN EDE.**

Megjelenik július és augusztus kivételével havonként egyszer.

Előfizetési ára évi 6 korona. Az egyesület tagjai a tagsági díj fejében kapják. A kéziratok és előfizetési díjak a szerkesztőhöz küldendők.

Negyven év.

1871 március 2-án tartották az 1869 június 4-én királyi szentesítést nyert *kongresszusi* szabályzat alapján szervezett községkerületek elnökei alakuló gyűlésüket és ugyanakkor állították fel az *Izraeliták Országos Irodáját*.

Negyedik évtizede zárul tehát annak az intézménynek, a melynek működésével a magyar zsidóság történetének egy nagyjelentőségű, küzdelmekben és vívmányokban, sikerekben és eredményekben, de keserűségben és csalódásokban is rendkívül gazdag szakasza van összefonva, a mely nemcsak hatással volt arra, a mi ennek a negyven évnek tartalmát teszi, hanem annak sokban irányítója és alakítója volt.

Ha nem csöndes, nesztelen, zajt, feltűnést és hivalkodást kerülő komoly *munkában* látnák hivatásukat azok a férfiak, a kik az Iroda élén állanak, ha csak egy pillanatig is az a vágy mozgatná lelküket, hogy e munka jelentőségét a köztudatban homloktérbe tolják, kedvező alkalomként köszöntötték volna a nevezetes évfordulót, hogy a magyar zsidóság figyelmét magukra tereljék. De ha mindent, ilynemű hiuságot nem lehet szemükre lobbantani. Nekünk azonban, a kiket a felekezet érdeke arra kötelez, hogy életének kimagasló mozzanatait kellő világitásba helyezzük, meg kell állapodnunk a határjelző mellett és a nagy és nehéz utnak végig haladott szakasza felett szemlét tartanunk.

Elfogltság nélkül és a tárgyilagosságnak azzal a mértékével teszszük, a mely egyáltalán rendelkezésünkre állhat, midőn annak a kornak jelenségeit és eseményeit méltatjuk, a melynek törekvései és küzdelmei közelről érintik lelkünket, midőn az élet oly nyilvánulásait értékeljük, a melyeknek nemcsak csendes szemlélői, távol álló megfigyelői, hanem erkölcsileg érdekelt tanui vagyunk.

Az Iroda fennállása óta lefolyt négy évtized ellentétei tükröződnek azokban a szempontokban, a melyekből az intézmény értékét, tevékenységét és hatásait megítélik. Tényezője, bátran mondhatjuk: legfontosabb tényezője a magyar zsidóság felekezeti életének, munkájának eredményeivel lépten-nyomon találkozunk, működését határozott, minden kétséget és félremagya-

rázást elutasító vezérelvek irányítják, minden érdeklődőnek nap-nap után alkalmá nyílik ítéletet alkotni magának tevékenységének értékéről, hatásainak igazi mivoltáról és jelentőségéről és mégis úgy áll a köztudatban, mint valami mythologiai alak, a melynek lényegét nem ismerik, mintha a titokzatosság leple takarná, mintha homályos rejtekekben fejlenék ki működése. Majd tulbecsülik, majd semmibe se veszik erőértékét, majd európai nagyhatalomnak tekintik, majd meg azt állítják, hogy nincs befolyása, hogy szava mit sem nyom a latban, majd azt hibáztatják, hogy a kormányhatóságokkal szemben nem elég erélyes, nem iparkodik kellő energiával érvényt szerezni jogainknak és igényeinknek, majd meg szerénytelenségnek minősítik tulkapások, mellözések, sérelmek ellen való tiltakozásait, felelősségre vonják minden kudarcért, minden csalódásért, mely felekezetünket a közelmúltban érte és nem veszik észre sem mennyiségét, sem hatásait annak a munkának, a melyet végzett, nem látják azt, a mit alkotott, nem mérlegelik annak súlyát, a mit meggátolt és nem méltatják figyelemre azok mesébe illő önzetlenségét és idealizmusát, a kik a múltban intézték és a jelenben viszik ügyeit, a kiket a vállalt munka nehézsége és háladatlansága nem riasztott és a jövőben sem fog visszariasztani attól, hogy azt férfias erélylyel, kitartással, lelkesedéssel és a nagy ügyet megillető hűséggel és körültekintéssel folytassák.

Pedig az emancipáció óta lefolyt időszaknak minden vivmánya szoros kapcsolatban van az Iroda tevékenységével. Alkotott és fentartott. Megvédte sáncainkat és új bástyákat emelt. Örökdi érdekeink felett és résen állott, hogy erkölcsi javaink csorbát ne szenvedjenek. Válságos napokban oltalomról gondoskodott és intézkedéseket eszközölt ki, a melyek hitközségeink megszilárdulásának és fennállásának biztosítékává váltak, a melyek — és ezt ezekben a lapokban nyomatékosan kell hangsúlyoznunk — színvonallukat emelték és azok tekintélyét gyarapították, a kik vallásos érdekeik gondozására vannak hivatva. Bölcs mérséklet és a viszonyok alapos ismerete irányította működését. A lehetőségek és eshetőségek gondos mérlegelése, a figyelembe veendő tényezők helyes értékelése előzte meg mindig elhatározásait és cselekedeteit. Nem hangulatok és ötletek szabták meg utjait, nem érzelmi momentumok sugalmazták szándékait és vállalkozásait és soha sem tévesztette szem elől, hogy mindennek felette áll a felekezet *méltósága*, a melyet semmiféle pillanatnyi előnyért vagy sikerért kockára tenni nem szabad, a melynek feláldozása mérhetetlen kárát jelentené annak az ügynek, a melyet az elérhetőnek az elérhetetlentől való kellő megkülönböztetése nélkül szolgálni nem lehet. Könnyen merhet az, a kinek a kudarcától tartania és annak következményeit viselnie nem kell. Felekezet soha sem heveri ki a vezéreinek meggondolatlanságából származó vérveszteségeit. Nagy hálával tartozunk tehát azoknak a férfiaknak, a kik olcsó népszerűség kedvéért nem áldozták fel a felekezet tekintélyét és megóvták azt válságokat előidézö rázkódtatósoktól, a kik féltékenyen örködve a zsidóság méltósága felett, tekintélyt tudtak kivívni annak az intézménynek is, a melynek illetékességét oly gyakran kétségbe vonták, hivatottságát tagadták, a mely iránt a legnagyobb

igényeket támasztották és a melynek működését, a helyett, hogy erkölcsileg hathatósan támogatták volna, folyton folyvást bírálgták, ócsárolták és sok tekintetben megnehezítették.

Közönyösök, vélt mellőzések miatt megbántottak versenyeztek tulbuzgók-kal, hogy megnehezítsék küzdelmét azokkal, a kik magában a felekezetben ellenfelekként állottak vele szemben, a kik meggyanusították szándékainak tisztaságát, mindig új meg új akadályokat vetettek törekvései elé, a kormányhatóságok előtt kárhózatossnak, veszélyesnek, a lelkiismereti szabadság nézőpontjából elítélendőnek tüntették fel munkásságát, a kik a felekezetben dúló viszály megszüntetésére és a béke helyreállítására irányuló iparkodását kigunyolták és pelengére állították azokat az intézményeket, a melyeket a magyar zsidóság az ő buzgóságának köszön, melyekhez az utolsó évtizedek vívmányai és üdvös eredményei fűződnek. Nem bámulatra méltó-e azok szívóssága és kitartása, önmegtagadása és idealizmusa, a kiknek ereje és lelkesedése ennyi ostromnak ellent tudott állani?

A kongresszust, a melynek alapján az Iroda felépült, a magyar zsidóság legszomorubb emlékei közé szokták sorozni. A szakadást tisztán neki tudják be azok, a kik a múlt század első felének történetét nem ismerik, vagy nem akarják ismerni. Benne látják az utána következő események kutfejét. Mintha ő bontotta volna meg a magyar Izrael egységét. Mintha előtte béke és összhang uralkodott, ellentétek és belvillongások ismeretlenek lettek volna a hazában. Mintha eladdig a maradiság hivei a haladás szószólóival példás egyetértésben éltek és a parlamentarizmus követelményei szerint, nyugodt előkelőséggel és minden szenvedélytől ment eszmecserék után döntötték volna el a vallásos és felekezeti élet vitás kérdéseit. Elfelejtik, hogy már 1826-ban két községszervezeti szabályzat is készült, a melyet 1831-ben harmadik is követett. Elfelejtik, hogy már 1832-ben két táborra oszlottak a hitközségek és a legnagyobb elkeseredéssel küzdöttek egymással a pesti és a pozsonyi párt hivei. Elfelejtik, hogy a kongresszust megelőzték Szófer Mózes felségfolyamodásai (1832 és 1833), az emancipáció és a vallásreform helytelen összekapcsolásából származott ellentétek, az 1844. évi paksi rabbigyűlés, a székesfehérvári hitközségnek 1862-ben történt kettészakadása, a Sátoraljai helyen (1864), majd pedig Nagymihályon (1866) kimondott átkok, a Hitörnek megalakulása (1867), mely céljául vallotta: „minden törvényes eszközzel megvédeni Magyarország orthodox zsidóságát jogtalan támadások ellen és segítséget nyújtani mindazon orthodox községeknek és egyéneknek, kik hitük miatt szenvednek“ és úgy tüntetik fel az egyetemes gyűlést, mintha az hivta volna ki az orthodoxyt és ennél fogva annak a lelkiismeretét terhelné az az áldatlan viszály, a mely a magyar zsidóság erejét emészti és életének gyökérszálain rágódik. Az Iroda pedig az ő alkotása, „bűnben fogantatott, bűnben született“, nem természetes-e, hogy annak az ellenérzésnek is osztályosa, mely a kongresszus emlékét veszi körül?

A történet igazságot fog szolgáltatni az Irodának. Ha el fog ülni a harc, ha nem szenvedélyek és a felekezet érdekeitől távol eső célok irá-

nyitják majd az ítéletet és ha megoldódnak azok a kérdések, a melyek most két táborra osztják a magyar zsidóságot, ha fel lesz építve a hid, a mely minden ellentét mellett *felbonthatatlan egységében* fogja szemünk elé állítani felekezetünket, tudatossá fog válni annak a munkának értéke is, a melyet az Iroda végzett. Hogy az Országos Rabbiképzőintézet 1877-ben megnyílhatott, hogy az anyakönyvek ügye rendezésre került, hogy hitközségeink épisége biztosítva van, hogy vallási és anyagi érdekeik nincsenek többé veszélyeknek kiszolgáltatva, hogy az iskolaalap feldarabolására irányult törekvések kudarcot vallottak, hogy a kormányhatóságoknál is tért kezd hódítani annak az elismerése, hogy a zsidóságot sem lehet önkénynek és szeszélynek prédául dobni, mindezek az Iroda működésének oly eredményei, a melyek *mindenki* előtt ismeretesek, de csak a *beavatottak* tudják, hogy minden siker és vívmány mennyi verejtékes munkával járt, hogy a legcsekélyebb eredményért mennyit kellett *küzdeni*, csak nagyon kevesen ismerik azokat a gerjesztő hatásokat, a melyek az Irodából kiindultak, vagy csak sejtik is, hogy mennyi része van azoknak az intézményeknek létesítésében, a melyeket a magyar zsidóság az utolsó évtizedekben a vallás, a kultúra, a közjótékonyosság szolgálatában alkotott és csak akkor lehetne tiszta és hű képünk tevékenységének jelentőségéről, ha alkalmunk volna bepillantani abba a sok sok ezer okiratba, a mely tanubizonyosága annak, hogy harmincezeret túlhaladó komoly, nagyfontosságú, gyakran életbevágó ügynek az elintézésével milyen megbecsülhetetlen szolgálatokat tett gyülekezeteinknek, az azok intézményeinél működő egyéneknek és a felekezet egyetemének. Tanácsának bölcsességével, az ellentétek megszüntetését, a gyakran fellobbant indulatok lecsillapítását, a hitközségek életét felzavaró és legfontosabb érdekeiket, legbecsesebb javaikat veszélyeztető viszályok elfojtását, a felekezet tekintélyének megerősítését, méltóságának védelmét és minden körülmények között való megóvását célzó és a legtöbb esetben sikerrel járt iparkodásával hálára kötelezte a zsidóságot és nem kételkedünk abban, hogy ennek az elismerése utat fog törni magának oly körökben is, a melyek most ellenséges szemmel tekintenek reá, vagy azt hiszik, hogy nem illeti meg a pálmát, a melyet munkásságának ismerői és elismerői nyujtanak neki. Nem sejtethjük, hogy hová fog fejlődni az a nagy ügy, mely a magyar zsidóságot napjainkban izgatja, de azt merjük állítani, hogy orthodox hittestvéreink vallási, felekezeti és kulturális érdekei nem kevésbé látták hasznát annak a munkának, a mely az Országos Iroda működéséhez kapcsolódik, mint az a nagy tábor, a mely szilárdan áll a négy évtizeddel ezelőtt lerakott alapokon. A kegyelet cipruságát teszszük le annak sirdombjára, a ki több mint három évtizeden át az Iroda élén állott, hódolattal emlékszünk meg arról a kitünő férfiuról, a ki fényes tehetségét, nagy tudását, életének egész munkáját neki szentelte és mélyen bevészte nevét a magyar zsidóság történetének legjelentőségesebb korszakába és hálásan emlékezve meg róluk, művük sikeres folytatását kívánjuk azoknak a férfiakkal, a kik *Schweiger* Márton és *Dr. Simon* József örökébe léptek.

Istentiszteletünk.

Igaz lelki élvezettel olvastam érdeemes szerkesztőknek fenti cím alatt közölt eszmékben gazdag cikksorozatát. Míg azonban az óvatos szerkesztő szem előtt tartotta a talmudi példaszót סחור סחור לברמא לא תקרב addig Rubinstein Mátyás dr. szekszárdi és Lenke Manó dr. lugosi kartársak nagy bátorsággal konkrét javaslatokkal álltak elő a nehéz probléma megoldására.

Ha választanom kellene a két javaslat közt, úgy Rubinstein javaslata mellett döntenék. Mert a Tórafelolvasás elkülönítése a Muszaf imától és a főimához: a Sachriszhoz való kapcsolása semmiféle kodifikált szokásba nem ütközik; sőt visszatérés volna az eredeti, egyedül helyes minhaghoz.

Nem táplálom ugyan azt a vérmes reményt, hogy templomaink mintegy varázsütésre meg fognak telni, de nem tartok attól sem, hogy kevesebben lesznek, mint most, mert a konszervatívek még inkább érdeklődnek az írásmagyarázat iránt; mindenesetre azonban lenne legalább egy minden zavaró, profán elemtől ment, az áhitat követelményeinek megfelelő istentiszteletünk.

Mert a miseberachok kinövései ellen, melyeknek van ugyan némi csekély nevelő hatásuk, de másrészt élesen kidomborítják a társadalmi és vagyoni különbségeket ott, a hol az Isten előtti egyenlőség eszméjének a kifejezése volna helyén, hiába küzdenénk. Hogy a templomok nem a jövedelem céljára épültek, ezzel sejtethető okból bárki más érvelhet, csak a rabbi nem.

A javaslat ellen csak azt lehet felhozni, hogy nem felel meg egészen a סוכה סוכה-nak, a mennyiben a Tóra látszólag lomtárba lenne helyezve, a mint ezt az ORE hódolva tisztelt, nagyevű elnöke megható szavakban ecsetelte. Ez fájdalom igaz! De hát nem nagyobb סוכה סוכה-e a mostani állapot? Sir a lelkem, valahányszor látom, mint szöknek meg tömegesen a nyitott Tóra elől. ועובי הוי וכיזה הלנה כפר תורה ויצא. Ez ellen csak kell tenni valamit.

Ellenben Lenke dr. elvileg szép javaslatát illetőleg alapos aggodalmaim vannak. Az istentisztelet tartamának rövidítése a Tóra rovására oly vészriadalmat kelthetne laikus hiveink köreiben, mintha az egész Tórát gyökeresen akarnók kiirtani. Veszedelmes is volna, mert hiába a laikus nem distinguál és ha látja, hogy a קריאת התורה, melyet ő eddig az istentisztelet legszentebb, legsérthetlenebb alkotó részének hitt, csak „tanító elem“, melylyel a rabbi kénye-kedve szerint bánik, a melyet hittani leckék módjára beoszt, ברצותו מרהיב וברצותו מקצר, akkor már semmi sem szent előtte.

Én el akarom hinni, hogy Lugoson megszorodtak a templomlátogatók, de bocsánat, én ezt nem az 50 perces istentiszteletnek tudom be, hanem az általánosan javult vallásos közszellemnek.

A templombajárás hitközségeinkben országszerte emelkedett, még olyan helyeken is, a hol szombaton heti vásár van. Persze, mi még mindig keveseljük, de a ki a mai hitéleti viszonyokat összehasonlítja a 10 év előttivel, annak el kell ismernie, hogy איכשר דרי. Azok a kartársak, kika

gyakorlati hitoktatásról, a hitoktatás eredményéről, a rossz tantervekről, a rossz könyvekről és paedagogiai kurzusokról cikkeznek, csak a jelent látják, de megfélemednek arról, hogy ezelőtt tulajdonképpen semmi sem volt, sem elmélet, sem gyakorlat, sem tanterv, sem tankönyv, megfélemednek arról, hogy felekezeti iskoláink csak névleg voltak azok, a középiskolai hitoktatást pedig sok helyen nem a rabbi végezte, hanem a hitközség paedagógusa, nyolc osztályt egy órában; a gyakorlati eredmény pedig az volt, hogy — nohát megsugom a kíváncsiaknak a tanítvány hitoktatója szeme láttára mint vőfély szerepelt egy vallás-cserével összekötött házasságnál.

A neológnak gunyolt rabbinak, szerény véleményem szerint, óvakodnia kell még a legártatlanabb ujitástól is, mert ez csak viz volna azok mal-mára, kik ország-világ előtt azt írják rólunk, még pedig generalizálva: mindnyájunkról, hogy — szóról-szóra idézek — „a neológoknál minden fiatal rabbi a saját szakállára — ha ugyan hord szakált — ujit. Állást kapva alkotni akar. De mit alkosson Miket építtessen? Talmud-tórát létesítsen? Siurt tartson hiveivel? A sochtimokat vegye szigorú vallás-erkölcsi felügyelet alá? Nem! Ez nem méltó egy modern prédikátorhoz, tehát színházat játszik, confirmál, áldást osztogat, husvétkor vízzel locsolgatja a lánykákat“ stb. stb. Ismerjük ugyan a rendszeres hajszának titkos rugóját, tudjuk, hogy nem annyira a „neolog“ rabbi ellen, mert ilyen Magyarországon legalább eddig nincs, mint inkább a „neolog“ szervezet ellen irányul. De hát miért akadjanak köztünk, kik nyelet szolgáltatnak a fejszéhez, hogy aztán az egész rabbi-karra lesujtsen? Ne érintsük tehát a lényegét! Ne nyujtsunk tápot az ellentétnek!

Körmöczbánya.

Reichardt Márk.

Számítási tévedések.

Talán első, de mindenesetre az első egyik vagyok azok közül, kik a nyilvánosság előtt buzgókodtak a rabbi-egyesület létesítése érdekében. Jó pár éve annak, hogy az „Egyenlőség“-ben megjelent cikkem egyikét úgy fejeztem be: Tisztelendő és főtisztelendő Kartárs uraim! Szégyenlem magam a kéményseprők előtt. Azoknak van egyesületük, nekünk nincs!

Hála az Egek Urának! Már nem szégyenlem magam a kéményseprők előtt. Van már egyesületünk nekünk is. Bármennyit kelljen is még küzdenie a kezdet nehézségeivel, viszontagságaival, bármily kicsiny és gyenge legyen is még, erős az én hitem: ez a kicsiny nagygyá lesz. Jó dajkák kezére került. Azok, kik hivatvák és képesek irányítani a magyar zsidóság lelkét és szívét, bizonyára képesek lesznek fejleszteni a magyar zsidóság érdekeit szolgáló rabbi-egyesületet. Hogy együletünk, a midőn a papok érdekeit és tekintélyét szolgálja, egyenesen a magyar zsidóság érdekeit istápolja, nem szorul bizonyításra.

Jól eső megalégedettséggel tölt el, hogy kartársaim kezdenek már felhagyni azon tetszetősen *hangzó*, valójában azonban visszatetsző, mert hamis

frázissal, hogy a pap *annyira* önzetlen, hogy saját anyagi érdekével *soha* sem törődik és nyíltan felvetik a kérdést „... mindig csak másnak éljen-e, soha sem magának?” A ki nem érez hivatást magában, a kinek nincs nagy, lemondásra *is* kész lelkiereje, az ne legyen pap; de azért – mi türés, tagadás benne – a papság ezidőszerint *hivatásos kenyérkereset*. Istenben boldogult apám, még somogy-szilli pap korában, körülbelül 50 év előtt, mikor szóba jött a zsidó papok magasabb kiképzésének köteleessé tétele, azt írta: ugyan melyik fiatalember vállalkozik arra, hogy 20–25 évig tanuljon, egyetemet végezzen azon reményben, hogy lesz 600–800 forint évi fizetése? Hisz ugyanevvel a szorgalommal, de még kevesebbel is, lehet ügyvéd, orvos, mérnök, tanár, könnyebben és kényelmesebben él és ha meghal – családjá nincs könyörületre utalva. Emeljék fel a papnak fizetését, biztosítsák megélhetését és családjá megélhetését és önként oldódik meg a kérdés. A fiatal generáció bizonyára nem önzetlenebb a régi gárdánál; a szülőkből kevesbedik azon vágy, hogy fiaik „bné-tajroh“-k legyenek, az igények nagyobbak, az élet drágább. Ki akarja rossz néven venni a papoktól, ha saját magukról és családjukról *is* gondoskodnak?

Tisztelettel adózom kassai igen tisztelt kartársamnak férfias nyíltsággal elmondott szavaiért (Magy. lsz. 1910 dec. füzet 166. old.): „Itten nem lehet érzelegni, sem gyöngédnek lenni, *mert rideg számításról van szó*“. De épen azért, mert rideg számításról és: „*a kölcsönös biztosításnak egy mindnyájunkra nézve* rendkívül előnyös formájáról“ van szó (u. o. 162. old.), kénytelen vagyok rámutatni az igen tisztelt kartárs ur számítási tévedéseire.

A kassai kartárs ur azt állítja (166. old.): „a tapasztalat szerint nem is esik több (haláleset) egy évre, mint átlag egy“. „Ehhez képest — így folytatja — el kell készülnie lennünk, hogy akad majd még oly év, a melyben lesz két haláleset. De ha három lesz is és ha — *mi emberileg szinte ki van zárva* — négy halna is meg tagjaink közül egy évben, akkor is Evvel szemben meg lehetünk nyugodva abban, hogy három és még inkább négy haláleset tagjaink között *מיתה רלה שפחה*“.

Vajha igaza volna az igen tisztelt kartárs urnak! A mi egyesületünk volna az eszményi *életbiztosító* társaság. Nemcsak hagyatékot biztosítana, hanem *hosszu életet*. Királyok versenyeznének a tagságért és fizetnének oly busás tagsági díjat, hogy nem kellene azon töprengenünk, honnan teremtsük elő a nyugdíj-alapot.

Sajnos azonban, nagyon elszámította magát.

Háromszáz tag legyen, szerinte, azon kör, melyen belül 20 (husz) kor. fizetendő minden tag halála alkalmával. Tétélezzük fel, hogy a mai napon már teljes a kör létszáma, már megvan a 300 tag, *melynek fele csak 52 (huszonöt) éves*. Tétélezzük fel továbbá az igen tisztelt kartárs ur által „elő nem forduló dolog“-nak jelzett eshetőséget, hogy *nem legfőbb, hanem csak négy tagtárs halálozik el a háromszáz közül egy évben*, akkor a most *legfiatalabb*: *leghosszabb* *éltü tagtárs életéveit* úgy számíthatjuk ki, hogy megosztjuk a háromszázat négygyel. $300 : 4 = 75$. A legfiatalabb, most 25 éves

kartárs eléri tehát a $25+75=100$ évet, a mi, szerintem, legalább is ritka kor. Tételezzük fel, hogy a háromszáz közül hat halálozik el évenként, a mi csak akkor remélhető, ha a tagtársaknak legalább fele még csak 25 éves), akkor $(300 : 6 = 50)$ ötven évig *muszáj még élni legalább az utolsó hat kartársnak* és, a legfiatalabbakat véve a számítás alapjául, $25+50=75$ életév, a mi szintén *nem nagyon* kevés. No, de már ennél olcsóbban ne is adjuk, hisz a biztosító társaságok is 75 évet vesznek számításuk alapjául, (igaz, hogy orvosilag alaposan megvizsgált és tökéletesen egészséges, minden szervi bajtól ment embereknél, de ki törődik ilyen kicsinységgel, vagy avval, hogy a tagoknak legalább is fele már meghaladta a 40 évet, van 50—60—70 éves is, mi hatalmasan növeszti a halálozási arányt és felszökteti a kétszeresre : $6 \times 2 = 12$), az *évente fizetendő „biztosítási“* díj: $20 \times 6 = 120$, azaz százhusz korona volna, mely összegért, a kassai kartárs ur kimutatása szerint, egy 25 éves ember, *ha csak 45 évi fizetési kötelezettséget vállal, de a pénz csak halála után fizettetik ki*, biztosíthat jogutódainak 5200—5300 koronát. Ha azonban nem köti ki a *csak 45 évi fizetési köteleességet*, hanem fizet mindhalálig, úgy, miként egyesületünknel, biztosan kap a biztosító társaságtól 6000 koronát.

De ha így is 6000 korona, úgy is 6000 korona, miért vigyük pénzünket a biztosító társasághoz? Miért ne fizessünk inkább saját egyesületünk pénztárába, mi az önállóságnak legalább látszatát kölcsönzi a magyar zsidó papságnak?

Van erre több ok. Elmondom.

Először is nem bizonyos, hogy háromszáz tag közül *csak* hat halálozik el évente. Eltekintve a f. zárjel közt mondottaktól, átlag évi hat halálozást véve alapul, lehetnek rossz évek, melyekben tizenkét tag halálozik el háromszáz közül, mely esetben tényleg túl nagy teher nehezedik a túlélő tagok vállára, $20 \times 12 = 240$ kor.

Nem paralizálja ezt, hogy *lehetnek* jó évek, melyekben egy tag sem hal meg. Akkor, mikor nem hal meg egy tag sem, nem takarítanak meg a tagok semmit, illetve nem raknak semmit a takarékpénztárba. A ki 120 koronát takaríthat meg évente biztosításra, *az nem várt mireánk*, az már megkötötte a biztosítást a biztosító társasággal. A nagy felbuzdulásban talán még azok is vállalkoznak az egyesületi biztosításra, kiknek nem telik biztosításra, 60—120 koronát még csak elvonnak saját és gyermekeik szájától évente, (ámbar nem tudom, nem-e roskadnak össze az évi 120 korona megvonásának terhe alatt az 5—10. évben, mely esetben eddig befizetett tőkékük tökéletesen elvész), de ha *egy* évben, akárcsak kivételesen, 240 koronát, átlag havonkénti 20 koronát kell elvonni csekélyke jövedelmükből, akkor talán mégis csak tulságosan kell szükölködniök azoknak, kiket Isten 8—10 gyermekkel áldott meg.

Hiába érzeleg itt bárki a gyermekek jövőjének biztosításáról. Hogy gyermekeink kiskorukban jutnak árvaságra, az h. I. nem bizonyos. Mindegyikünkben él a remény fölnevelhetni gyermekeit. De hogy gyermekeinket

a mindennapi kenyérrel, ruhával el kell látni és hogy taníttatásukra is áldozni kell, és pedig nem csekély összeget, az holtbizonyos. Számítsa ki az igen tisztelt kassai kartárs ur, hogyan rakhatna félre évenként 240 koronát, vagy akár csak 120-at, de akárcsak 60-at, ha 10 gyermeke volna. Pedig akkor is meg kellene élnie jövedelméből, gyermekei sem járhatnának ruházatlanul, taníttatni is taníttatná őket és ne felejtse el, hogy vannak Kassánál kevesebbet jövedelmező hitközségek.

De vajjon biztosítjuk-e gyermekeink sorsát akárcsak némileg az egyesületi pénztárba való fizetés által?

Ezen kérdésre határozott „nem“-mel kell válaszolni. Magamat hozom fel például. Özvegy ember vagyok és — semmit sem állíthat az ember biztosan előre! *nem szándékozom* megőszülni. Annyi azonban bizonyos, hogy legalább még 50 évig *szándékozom* élni. Ha én most már 50 éven át fizetek évente 240 koronát, fizettem $240 \times 50 = 12.000$, azaz tizenkétezer koronát, a mi, miután feleségem nincs, *és gyermekeim semmit sem kapnak*, jótékony célra lett ugyan fordítva, de meg nem térül soha! Ennyit pedig már mégsem ér meg nekem a rabbi-egyesületi tagság. Tartom magam az igen tisztelt kartárs ur kijelentéséhez: „Segítünk egymáson, de egy fillért sem ajándékozunk egymásnak“ (163. oldal).

Tételezzük fel, hogy egy ma belépő, 25 éves kartárs fizet 50 éven át, a kassai kartárs ur téves számítása alapján *csak* évi 80 koronát és oly szerencsétlen, hogy felesége három hónappal vagy csak három nappal hamarabb halálozik el mint ő, akkor is fizetett $80 \times 50 = 4000 =$ azaz négyezer koronát, *a miből jogutódai, gyermekei, szegény rokonai egy fillért sem látnak.*

(Hogy 300 tagnak esetenként 20 korona befizetéséből soha sem gyűlhet be 6000 korona — a halott csak fel van mentve a fizetés alól — és hogy ezen összeg rossz évben, ha az elhalálozások nem pótolhatók rögtön új befizetések által, tetemesen csökken, csak kis, de mégis számításba jövő dolog.)

Tételezzük fel azon szomorú esetet, hogy valamelyik tagtárs 50 éves korában hal meg özvegyi állapotban és marad egy csomó kisebb-nagyobb árva, köztük 1—2 férjhez adható leány, özvegy papné nem maradván hátra, árvái nem kapnak semmit! Ez egyenes megkárosítása, meglopása a saját gyermekeknek, idegen özvegy papné javára. Éljen sokáig minden papné, de miután minden pap is éljen sokáig, nem biztos, hogy a papné túléli a papot.

Mégis csak okosabb dolog a biztosító társasággal kötni meg az üzletet.

De van még más okom is. Elmondom.

Nincs sem oly lelketlen, szívtelen, sem oly piszkos zsidó hitközség, mely nem támogatná, gondozná *valamiképp* a papnak özvegyét, árváját. Ha azonban a hitközség tudja, hogy a papnénak van 6000, vagy akárcsak 4000 koronája, *akadhat* oly szegény és hozzá még szükkeblü hitközségecske, mely azt *mondhatná*: a papné gazdagabb az elnöknél. Voltaképpen a mi pénzünkön *gazdagodott* meg, mit akar még? Tételezzük fel, hogy az özvegy papnéra nem maradt férje után fizetési köteletség, (pedig nehezen tételezhető föl kis hitközségecske papjánál, ki biztosításra is fizetett évente 240—120—60 koro-

nát), mit kezd el az özvegy papné a legjobb esetben 6000 koronával? Üzlet-hez nem ért. Férjének „üzletét“ nem folytathatja segéddel, mint akár a kovács, akár a borbély özvegye. Takarékbba rakja, 5° kamatra, akkor jövedelmez neki évi háromszáz koronát. Igaz, hogy ez is valami, ha a szegény hitközség is ad hozzá valamit; de hátha a hitközség oly szükkeblü, hogy azt mondja: van az özvegy papnénak *több* vagyona, mint akárhányunknak. Ez pedig — ritkán — de *előfordulhat*. Ez esetben az „özvegyi támogatás“ *jocim a segély megtagadására*, a pap, a mig élt, *azért* éhezette a családját, hogy halála után koplalhasson. Mégis csak okosabb dolog a biztosító társaságnál fizetni, ha lehet. Ezt nem kell mindenkinek orrára kötni.

Hogy „első segély“-re van szükség, az mese. Olyan zsidó hitközség h. l. nincs, melynek szívét nem renditené meg papjának halála, mely azon melegében cserben hagyná papnáját és annak árváit. Nem veszett még ki egészen a zsidó érzelem!

Megállapított nyugdíj talán nem több, de mindenesetre szebb és méltóbb, mint a kegyadomány, *de a kartársak által nyújtott özvegyi segély kevesebb és sok esetben — jelesen, ha özvegy nem maradt hátra — egyenesen kidobott pénz.*

Nem osztom tehát a kassai i. t. kartárs ur véleményét, hogy: „megtaláltuk az *alkalmas* formát. Most már ne keresgéljünk jobbat. Ne fontolgassuk, milyen eshetőségeket kellett volna szemügyre venni. *Nem lehet és nem kell mindent kiszámítani*“ (163. oldal).

Ellentétben áll ez, a 3 mondattal előbb mondott: „segítünk egymáson, de egy fillért se ajándékozunk egymásnak“, elég szabatos, de számítás alapján téves kijelentéssel.

Vagy csináljuk *legalább* oly jól, mint akármelyik biztosító társaság, vagy ne csináljuk, sehogy.

Öt-hatezer korona elajándékozására kevesünknek van pénze. Ablakon egyikünk sem dobhatja ki.

Én részemről, *ha nem számítunk ki mindent*, nemcsak hogy nem megyek bele az ilyen ügyletbe, hanem minden tölem kitelhető módon rajta leszek, hogy minden kartárust, ki — bocsánatot kérek! — oly gyöngén számít, mint kassai kedves kartársam, visszatartsak attól, hogy későn vegye észre, hogy oly pár ezer koronát dobott ki az ablakon, melyért gyermekeinek jobb és bővebb kenyeret vehetett volna.

Monor.

Kohn Mihály.

Megszívlelésül.

Válasz a „Számítási tévedések“-re.

Lapunk decemberi számában jelentettem már be, hogy még egy közleni valóm lesz a kartársakkal az özvegyi segély dolgában és pedig indítványomnak a közgyűlésen elejtett 4. pontjáról, a mely szerint a 20 koronás befizetéseket a hitközségekre kellene háritani. Már az említett számban ki-

jelentettem, hogy ha határozatunkban egyáltalán volt valami elhamarkodott, úgy ez volt az. Illetve az, hogy indítványomnak ezt az egy pontját a közhangulat hatása alatt és azért, hogy magát a közhelyesléssel fogadott elvet megmentsem, magam elejtettem és az idő előrehaladott voltára való tekintettel az épen elnöklő alelnök már nem adta meg a lehetőséget arra, hogy a vita végén még egyszer felszólalhassak, a mikor erre a kérdésre mégis rátertem volna.

A mire el voltam készülve, megtörtént. A kis jövedelmű kartársak közül egyik, a kajászó-szentpéteri kartárs e lap januári számában már megírja, hogy a községeknek kellene a 20 koronát fizetni. Szomorú öröm az nekem, hogy ez a felfogás már a tapasztalatból is leszűrődik. Annál könnyebb már most az én dolgom.

Több oldalról hangzik fel most is értékes és megszívlelendő megjegyzés, a melyek értelmében tényleg kell és lehet az eredeti határozat nyers formáján simítani. Ezekre mindjárt rátérek. Előbb azonban és még a hitközségek bevonására vonatkozó nézetem kifejezése előtt is külön kell foglalkoznom az általam nagybecsült monori kartárs urnak jelen cikkemet megelőző írásával, a melyet a szerkesztő ur lojalitásából alkalmam volt még a megjelenés előtt látni. Tekintse a kartárs ur épen eddigi nagybecsülésem kifolyásának, hogy álláspontjáról, előadott argumentációjáról őszintén, leplezetlenül elmondom a véleményemet.

Lapunk decemberi számában négy cikk jelent meg az özvegyi segélyről. A szerkesztőség a cikkeket megszámozta. Az első nincs aláírva. Tehát a szerkesztőség cikke. Az én nevem a II. cikk alatt áll. Mégis folyton engem támad amannak több passzusa miatt. „Segitünk egymáson, de egy fillért sem ajándékozunk egymásnak“. „Nem lehet és nem kell mindent kiszámítani.“ A szerkesztő ur egész cikkében ez a két mondat van mindössze, a melyeket én alá nem írok, a melyeket el nem fogadok és a monori kartárs ur épen ezek miatt ront nekem a legjobban és jelenti be a lázadást.

Nem fogadom el ezt a két tételt, mert ámbár özvegyi segélyünk biztosítási alapon is létesült, azért mégis tény az is, hogy jótékonyság is a kartárs jótékonyága a kartárs özvegyével szemben és ez emeli az egészet oly eszményi magaslatra, a melyről azt a monori kartárs urnak nem volna szabad lerángatni akarnia. Hogy nem lehetne és nem kellene mindent kiszámítani, ezt sem fogadom el, mert igenis mindent kiszámítottunk. Megállapítottuk a teherviselési képességünket és úgy találtuk, hogy a 20 koronás quoták kinél könnyebben, kinél nehezebben, de elbirhatók. Számíthattunk még a jövőre is és ezen számítások alapján lehet majd esetleges korrektrurákat foganatosítani, de nem szabad oly számításokat művelni, mint a monori kartárs.

Nézzük számításait: Én 300 tagnál akarom leszállítani a 20 koronás quotát, mert elégnek tartom a 6000 koronás maximumot egyrészt, másrészt 300 tagon felül a halálozási arányszám növekedése a biztosítás megfelelő drágulásával járva, a teherbirást szüntethetné meg. Én azt hittem, hogy ez

józan, logikus nézet, a melylyel szemben legfeljebb arról lehetne szó, hogy a 6000 korona maximum túlnagy. A maximumot meg lehet állapítani esetleg 3000 koronában és így ha a tagok száma a 151-et érte el, akkor már ez az egy tag is lejobb szállítja valamivel a 20 koronát, 180 tag már tetelesen, 300 tag pedig a felére: 10 koronára szállítja le.

Mit csinál azonban a monori kartárs ur? Ő két eshetőséget számít ki. Ha csak négy hal meg a 300 közül, akkor a 4 legfiatalabb 75 évig fog élni és minthogy ma 25 évesek, ennél fogva 100 éves kort érnek el. Hát hiszen ez igaz, de nem volna szives a monori kartárs ur ezeket a négyes évi turnusokat mindjárt ki is jelölni? Legalább tudnók magunkat mihez tartani! Ha pedig — ugymond — hat hal meg évenként a 300 közül, „a mi csak akkor remélhető, ha a tagtársaknak legalább fele még 25 éves“, akkor az utolsó 6 ötven év múlva fog meghalni és így 75 évet élt. Tehát ahhoz, hogy csak hat haljon meg közülünk évenként, az kell, hogy a tagoknak legalább fele most csak 25 éves legyen!! Miért? Ki érti ezt? És nem veszi észre a monori kartárs ur, hogy az a 150 kartárs, a kik szerinte ma 25 évesek, az ő pontos és szigorú számítása szerint egyszerre fognak meghalni és így az általa kiszámított 75 év múlva egyszerre 150 lesz egy évben a halálozások száma? No ezt még igazán a dús javadalmazású kartársak se bírnák.

Alapos pontossággal mutatja ki a kartárs ur, hogy ha viszont nem is négyen hálnak meg 300 közül, hanem hatan, és ő ezt szintén biztos alapnak veszi, holott ez a legkritkább eset lesz, akkor a 25 éves kartárs 45 év alatt az általam közölt táblázat szerint ép annyit fizet, mint a biztosító társulatnál és azt vonja le belőle, hogy e szerint jobb a társulatnál biztosítani. Én azt hinném, hogy épen ezért inkább magunknál fizetném be az évi $20 \times 6 = 120$ koronát. De hagyjuk ezt. Nagyobb dolog az, hogy a kartárs ur elhallgatja, hogy 1) az általam közölt táblázat a Magyar-Osztrák- és Németország legolcsóbb társulatáé, 2) ennél is évenként 18 koronával többet fizetne a 25 éves ember, a mi 45 év alatt 810 korona többlet és 3) a kartársaknak a valóságban nem fele 25 éves, hanem 300 közül alig lesz 5—6 a ki 25 éves, a többi idősebb és ez a fizetési többlet minden évvel rengeteg módon nő a biztosító társulatnál. A 40 éves kartárs az én legolcsóbb társulatomnál évenként 214 korona 20 fillért fizetne 6000 koronáért, holott egyletünknel marad a 120 kor. és ez is csak akkor, ha tényleg 6 hal meg a 300 közül. Az 50 éves kartárs is egyletünknel, feltéve, hogy 6 hal meg, (nem győzöm eléggé hangsúlyozni, hogy ezt évi maximumnak tartom 300 tagnál) még mindig csak a 120 koronát fizeti, ha csak 5 hal meg, akkor 100 koronát fizet, ha egy sem, akkor abban az évben ingyen volt a biztosítás, holott a biztosító társulat feltétlenül bevasalja rajta az évi 316 kor. 80 fillért. És a monori kartárs ur minden erejével oda fog hatni, hogy az az 50 éves kartárs, ha van hozzá pénze, még se nálunk fizessen, hanem inkább a biztosító társulatnál. Hiszen 16-unknak kellene egy évben meghalni, hogy ezt az összeget fizesse. Nem folytatom ezeket a számításokat. Ott van a

táblázat a decemberi számban. Csak egy „pontos“ számításra akarok még rámutatni.

A kartárs ur azt írja, hogy semmi sem bizonyos, de „annyi azonban bizonyos, hogy legalább még 50 évig *szándékozom* élni.“ (Szívből kivánom ezt neki.) *Már most ebből következik* egészen komolyan, hogy ő 50 évig *fog is fizetni* 240 koronát, tehát összesen 12000 koronát és ő ezt kidobta, mert özvegy ember, feleség nem marad utána és gyermekei nem kapnak belőle semmit. Neki pedig a rabbiegyesületi tagság ennyit nem ér.

Mért küzd a kartárs ur az egylet nemes határozata ellen ilyen eszközökkel? Ő 50 évig *szándékozik* még élni és ebből következik, hogy ő csakugyan 50 évig fog élni és fizetni? Eddig maga is 2 halálózási százalékkal dolgozott (300 tagnál 6 és ezek után 120 korona évi összeg) és most egyszerre 4%-ra megy évi 240 koronával? Miért? Hogy 12000 korona kidobott összeget mutasson ki? Hát az a halálózási percent is ily apodiktikus bizonyossággal emelkedik oly magasra és az ő élési szándéka is matematikai biztosságú tényező?

Hiszen én ennél különb eredményt tudok kimutatni! Én legalább száz évig akarok még élni, fogok tehát a monori kartárs ur szerint föltétlen bizonyossággal 240×100 huszonnégyezer koronát elfizetni és ha nem lesz akkor feleségem, akkor ezt a pénzt kidobtam az ablakon, mert gyermekeim semmit sem kapnak.

Minek ilyen játékokat üzni?

A való igaz az, hogy az országos statisztika szerint a lelkészek halálózási percentje 1. E szerint 300 tag közül elhal évenként *átlag* 3. (A mi elnökünk *három* éves jelentése 143 tagnál három esetről számolt be, a mi nem egész 1%.) Fizetendő lesz tehát évenként átlag 60 kor. Lesz év 80, esetleg 100 koronával, de lesz év 40, 20 koronával és talán ingyen is. Ha a monori kartárs ur még 50 évig él, akkor összbefizetése lesz nem 12000, hanem csak 3000 korona és ezért ha csakugyan meg nem nőül addig — gyermekei fognak kapni 6000 koronát. Merterről kellett volna a kartárs-urnak beszélni. Azt kellett volna indítványoznia, hogy a határozat így, nem is mondhatnám, hogy módosíttassék, hanem tökéletesíttessék, hogy az elhalt tagnak özvegye, illetve egyenes leszármazói kapják a 20 koronákat. Az én intencióm ez volt. Merem állítani, hogy mindnyájunké. Csak nem beszélhettük már ki magunkat a gyűlésen. A határozat ily megváltoztatása a legegyszerűbb dolog a világon. A legközelebbi közgyűlés megcsinálhatja és addig is a legközelebbi választmányi ülés felhatalmazhatja az elnökséget ily irányban. És ha a választmányi ülés nem volna addig megtartható, az elnökség megcsinálhatja a dolgot maga is. Meg fogja kapni a felmentvényt.

Ezek után többi mondani valómmal rövidebben végezhetek.

Ma is szükségesnek tartom, hogy a 20 koronák befizetésére a hitközségek kéressenek fel. Én azért kontempláltam ezt így, mert két bajtól félttem. Először is lehetséges, hogy valamely tag elhalálózása után állása évekig

nem töltetik be. Ezalatt az állás után járó 20 koronák kimaradnak, míg ha a hitközség fizet, az fizeti az összeget az állás üressége esetén is. Megjegyzem azonban, hogy ha 2—3 ilyen eset volna is egyszerre, az mindegyik özvegnél 40—60 korona hiány volna az összegből, a mi baj volna, de még nem volna a legnagyobb szerencsétlenség. Nagyobb baj volna, ha az új rabbi az egyesületbe egyáltalán nem lépne be. Végeredményben azonban egy-egy özvegnél ez is csak egy-egy 20 koronás hiány volna és az összességnek kárt nem okozna, mert ha ő nem fizet a mi halálunknál, mi sem fizetünk az övének. De másodsor attól a lehetőségtől félttem, hogy a 20 koronákat az egyleti tagok a saját zsebükből *tömegesen* nem fogják fizetni, a mi az egész nemes ügyet veszélyeztetné, úgy anyagilag, mint erkölcsileg és hogy ebben mennyire igazam volt, azt az eddigi eredmények eléggé igazolják.

Indítványomnak erről az egy pontjáról nem akartak a kartársak tudni. Ott szóval és azóta írásban is az az ellenvetés domborodott ki, miszerint ez ürügy lesz a községeknek arra, hogy ne tegyenek ők semmit, holott a községeknek az egész ügyről tudniok sem kellene. Nem beszélek arról, hogy csak a monori kartárs ur is a szerint nem vár a községtől semmit, vagy vár tőle mindent, a mint az épen az ő argumentációja szerint szükséges, hanem beszélek arról, hogy a községekkel szemben mi volna — szerény nézetem szerint — az egyrészt logikus józan, másrészt az állás presztizsének megfelelő szempont. A logikus józan szempont az, hogy ha mi ily határozatot hoztunk; azt közzétettük minden lapban és a lapunkban is közöltük, pertaktáljuk; a lapunk jár minden hitközségnek: akkor a hitközségek ezt ugyanis tudják és ha azoknak van igazuk, a kik az ősi virtustól félnek, akkor elég volt a határozat meghozása, hogy קרה כבוד וקרה כבוד maradjunk. Az állás méltóságának megfelelő szempont pedig az, hogy ne legyünk spekulánsok és tényleg ne akarjunk egy rókáról két bőrt huzni.

Lapunk 1909. évi májusi számában fejtettem ki, hogy az özvegyi segély és az özvegyi nyugdíj két külön dolog. Az előbbire még akkor is szükség lesz, ha az utóbbi már nem egyes hitközségektől fog függni, hanem országos intézmény lesz. Ez az özvegyi nyugdíj előreláthatólag nem lesz nagyobb mint az államnál és így a férj 6000 koronás fixuma után (de mily kevés ily fixum van az országban) sem lesz több 1560 koronánál, a férj 2400 koronás fixuma után pedig csak 840 korona lesz. Ez pedig itt is, ott is sok az éhenhalásra, kevés a megélhetésre, mert az özvegynek ebből és a legtöbb esetben *csak* ebből kell lakást tartani, élni, ruházkodni és esetleg még gyermekeket nevelni. Ehhez kell tehát a 6000 K segély, existencia alapításra, a melyhez ha járul a pensio, akkor az özvegy és család megélnék félig-meddig tisztességesen. És itt megint keserűséggel kell gondolnom a monori kartársra, a ki azt kérdezi, hogy mit fog kezdeni az özvegy 6000 koronával, mikor ő a férje „üzletét“ nem folytathatja, mert az nem „borbélyüzlet“. *Hát hiszen épen azért kell neki a 6000 korona, mert más üzletet kell kezdenie!* Vagy azért ne kapjon semmit, mert a férje „üzletét“ nem folytathatja? És ha

csakugyan csak takarékbba teszi és hoz 300 koronát, a mi kis városban az örökös lakást biztosítja, az semmi? Mert mindent nem tudunk adni, semmit se adjunk?

De meg tudnám mondani a monori kartárs urnak azt is, hogy milyen üzletet kezdhet az özvegy. Egész sereget fel lehetne sorolni. A munka nem szégyen. Meg fog belőle élni, a pensiót hozzászámítva, gyermekeit is fogja tudni nevelni és áldani fogja férje kartársait, a kik lehetővé tették neki, hogy ne örökös kegyadományokból tengessen koldus-életet. A hogyan t. i. az ilyen ügyek eddig lebonyolítottak, az egy részlet volt a szegény zsidónak a snorroláson alapuló és arra berendezett életéből.

Magyarázzuk meg tehát a hitközségeknek őszintén és állásunk méltóságának megfelelően, hogy az az esetenként befizetett 20 korona felmenti őket saját rabbijuk halála esetére minden különös צדקה alól és ha azontul csak valamennyire is tisztességes pensiót adnak az özvegynek, akkor teljesen eleget tettek minden lelki kötelességüknek is. Most én mondom, hogy ezt egy tisztességes vezetés alatt álló község sem fogja megtagadni. Ha akadna oly község, a mely megtagadná, akkor ott a községkerületi bíróság. Az ilyen pört nem kell restelni, a községkerületi bíróság előtt azt minden civakodás nélkül uri módon el lehet végezni. Ez az intézmény ilyen célokra szolgál.

A legközelebbi választmányi és közgyűlésen fogok is erre vonatkozó indítványt tenni és reméllem, hogy ezt most már a tapasztalatok után el is fogják fogadni. Indítványom ki fog terjedni a kivitel részleteire is, a melyek jelen cikkem keretébe nem tartoznak.

Ha azután az indítvány nem fogadtatnék el, akkor azután és most addig is ám tessék mindenkinek a 20 koronás quotákat befizetni a sajátjából.

Évekkel ezelőtt különösen szerencsétlen körülmények között meghalt fiatalon a magyarkanizsai sakter-kántor. A magyarországi sakterek összeraktak a családjának körülbelül 5000 koronát, a mely összeg Dr. Rosenberg Ede kartársunk kezeihez befolyva, a hitközség által gyümölcsözőleg kezeltetett és belőle az árvák felneveltettek. És mi rabbik a meghozott határozat után elhalt kartársaink családjával szemben így viselkedünk? 152 a tagok száma és befizettek 72-en. Ezek után beszélünk és cikkezünk az állás tekintélyéről? Minek nézzenek bennünket és egyletünket a hitközségi elnökök és előljárók? Hol van a kartársi érzület, a karszellem és nem is az egyes rabbi, hanem most már a rabbik egyesületének, tehát az állásnak komolysága, méltósága?

Nagy a panasz, hogy a 20 koronás quota évenként 40—60 korona összegben elviselhetlen teher a kis községben működő kis jövedelmű rabbinak. A monori kartárs ur nekem is az orrom alá dörgöli Kassát. Privát ügyeim nem tartoznak a nyilvánosság elé. De vállalkozom annak bizonyítására, hogy a kassai és hasonló állások okozta társadalmi teher mértani haladványban mulja felül a jövedelem mértéke által okszerűleg határolt terheket. Az én

speciális terheim pedig olyanok, hogy vállalkozom annak bizonyítására is, hogy a monori kartársnál nehezebb a 20 koronákat megfizetnem.

De ha arról lesz szó, hogy meghalt egy kartársam és özvegye (ezen-tul mindig a családját értem) tiszta fejjel tudja a neki járó *pensióra* szóló igényét érvényesíteni és ne kelljen neki se községtől, se mástól könyörüle-tességet koldulni akkor, mikor akcióképessége az őt ért csapás folytán kü-lönben is semmi: erre a célra mindig kell lenni 20 koronánknak. Mert ennyiben ez jótékonyág is elhunyt kartársunkkal szemben, nemcsak bizto-sítás a magunk részére.

Tegyük fel azonban, hogy nincsenek speciális terheim nekem sem és hasonló állásu kartársaimnak sem; tegyük fel, hogy a budapesti, nyiregy-házi, kolozsvári, kaposvári, nagyvárad, nagykanizsai, pécsi stb. rabbik nem *könnyebben*, hanem *könnyen* bírják el a 20 koronás fizetéseket. Ha ez igaz, akkor igaz az is, hogy valamikor az ő családjuknak sem lesz oly égető szükségük a 6000 koronára, mint a kis városi rabbik családjainak. Miért fi-zetik tehát ezek ezeket az összegeket, hisz ezek igazán könnyen tudnák magukról sokkal nagyobb összegek erejéig gondoskodni a biztosító társu-latoknál, itt nálunk pedig ők sem kapnak többet 6000 koronánál?

Megfizetik azért, hogy segítsenek vele a kisebb községekben működő kartársak családján, hogy *ezeknek biztosítsák a 6000 koronát*, mert ezek a maguk erejéből nem tudnak máshol ily összegről gondoskodni. Biztosító társulatnál ez életkoruk szerint évi feltétlen 138—463 kor. 80 fillérbe kerülne. Fizetnek tehát *azok* évi 40—60 koronát, hogy meglegyen *ezek-nek* is életkorukra való tekintet nélkül ugyanannyiért a biztosított 6000 koronájuk.

És ezek ne látnák be, hogy az ő érdekük, a legvitalisabb érdekük, hogy ezt a kétszer-háromszor 20 koronát előteremtsek?

Igen, de honnan, ha még sincsen?! Megmondom ezt is. Bennünket rabbikat jótékonyág, társadalmi kötelesség révén folyton sarcolnak. Mind-nyájunkat — a budapestieket sem kivéve — teherbírásunkat felülmuló mér-tékben. Eddig ez ment. Most, ha az egylet az elé a helyzet elé állított ben-nünket, hogy kartársaink családjával szemben legyünk jótékonyak (mert itt határozatunknak megint a jótékony jellege domborodik ki), akkor az a tár-sadalmi adózás nem megy tovább. Első sorban gondoskodom családomról és rögtön ezután következik a kartársam özvegye és elárvult családja. A kinek a 20 korona quota az eddigi viszonyai között sok, az lépjen ki min-den néven nevezendő országos, megyei és helyi, akár jótékony, akár kultu-rális egyletből. Ezek az ő garasai és koronái nélkül is megmaradnak Adja oda ezeket a koronákat kartársa özvegyének, mert ennek csak ezekből gyülik össze a 6000 koronája.

Ha ez nem elég, itt van a snorrer gárda. Nincs az a szegény kartárs, a ki nem adott néha egy forintot egy-egy snorrernek. Adjon az ilyennek forint helyett koronát, legyen akármilyen *רובי יון* az illető. A kinek 1 koro-

nát adott, annak adjon fél koronát és akár ne adjon többet 1 krajcárnál és ne törödjön azzal, hogy az a professzionatus koldus megszólja és a pénz otthagya az asztalon. Ezt mind meg lehet tenni egy kevés — rabbihoz illő — lelki erővel oly célból, hogy kartársunk özvegyének azután 20 koronát tudjunk adni.

Ha jön az ujév, mindenki az eddigi borraivalónak felét kapja és ha jön a főispánné a gyűjtő ivvel, akkor a szegény kartárs irjon rá egy koronát és mondja meg neki, hogy a többi olyanok részére kell, a kiken csak ő maga segít. Nekem ne mondja senki, hogy ezek lehetetlenségek. Volt életemben olyan két évem, a mikor ezt más okok miatt mind meg kellett tennem. Megtettem és nem nézett rám görbén senki. Végül itt van a házizükségletünk élelemben, ruházatban stbben. De erről nem lehet, nem akarok és nem kell sokat beszélnem

Az igazság az egész ügyben az, hogy való igaz, hogy vannak oly kis jövedelmű állások, a melyekből a 20 koronás quotát fizetni lelki és talán más küzdelemben is kerül. De épen ezek a kartársak legyenek legjobban azon, hogy fizessenek.

A kari összetartozandóság megfelelő érzésével, a kari becsület megfelelő felfogásával kinek könnyen, kinek nehezen, de mindenkinek kell lenni 20 koronájának arra, hogy jótékonytárgyat gyakoroljon kartársa családján és annak existenciát tegyen lehetővé.

A részletekre, különösen a határozat korrekturáira vonatkozó észrevételeimet a választmányi gyűlésen fogom előterjeszteni.

Kassa.

Dr. Klein József.

A magyarországi izraeliták országos irodájának a kerületi elnökségekhez f. é. jan. hó 30-án intézett 29336. számú körlevele *fiatalkoruaknak a chevra kadisákba való felvétele ügyében.*

Tekintetes kerületi Elnökség!

A chevra kadisa izraelita szentegyletek alapszabályainak jóváhagyásánál a miniszteriumok utóbbi években az alapszabályoknak a fiatalkoruak tagságára vonatkozó rendelkezéseit kifogás tárgyává tették. E tárgyban több ízben eredménytelen előterjesztéseket tettünk. Azonban legutóbb a zalalövői chevra kadisa alapszabályaival összefüggőleg 1910. évi június hó 27-én tett előterjesztésünkre a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszterium folyó évi január hó 11-én 146920/1910. szám alatt kelt rendelettel közölte velünk a nagyméltóságú belügyminiszter úrhoz intézett hasonló keletű és számú átiratát, melyben figyelemmel jelentéseinkben foglalt fejtegetéseinkre, a következő álláspontot foglalja el:

A chevra kadisa egyletek alapszabály-tervezetének tárgyalásai során az utóbbi években általa javasolt ama rendelkezés, miszerint ily egyleteknek „tanköteles és általában iskolai fegyelem alatt álló növendékei tagjai nem

lehetnek“, ebben a szövegezésben elejthetőnek és ezzel szemben megengedhetőnek találja, hogy az egyesületek rendes tagjai kiskorú fiúgyermeküket úgynevezett „várományos tagok“ címen az egyesületbe beirathassák azzal az alapszabályokban is mindenkor kifejtendő feltétellel, hogy az ily várományos tagok nagykorúságuk eléréig semmiféle tagsági jogokat nem gyakorolhatnak, kötelezettségeket nem teljesíthetnek, iskolai fegyelmüket és kötelezettségeiket érintő megbízásokkal nem láthatók el. Megengedhetőnek találja a kultuszminiszter a várományos tagságot főleg azért is, mert nincs jogalap arra, hogy az izraeliták, a kik vallásuk törvényeinek engedelmességgel, a chevra kadisa egyesületekbe belépnek s ugyancsak vallásuk törvényei szerint kiskorú fiúgyermeküket is részesültenek öhajják ezen az izraelita hitközségnek mintegy kiegészítő részét képező egyesület jótéteményeiben, ettől a joguktól eltilthatók lennének és mert azzal az intézkedéssel, hogy a 18 éven alóli, serdületlen korú gyermekek betegek és halottak körül szolgálatokat nem teljesíthetnek, továbbá azzal a fentebb jelzett kikötéssel, hogy a várományos tagok nagykorúságuk eléréig tagsági jogokat nem gyakorolhatnak és tagsági kötelezettséggel nem terhelhetők, a kiskorúak érdekében szükséges övrendszabályokról elegendő gondoskodás történik.

Dr. Mezey Ferenc s. k. titkár.

Mezei Mór s. k. elnök.

EGYESÜLETI ÉLET.

Az özvegyi segélyt befizették: 73. Heilpern Lázár, Barcs; 74. Landesberg Lipót, Szeghalom; 75. Dr. Rosenthal Tóbiás, Bonyhád.

KRÓNKA.

A Szegedi Zsidó hitközség nagyarányú előkészületeket tesz Löw Lipót születése századik évfordulójának megünneplésére.

Rabbi-avatások. Az Országos Rabbiképző-intézet négy növendéke: Dr. Enten Manó, Dr. Kandel Sámuel, Dr. Schwarz Jakab és Dr. Steiner Vilmos a február hó 17-én az intézet templomában végbement avató ünnepség keretében megkapta rabbi-oklevelét. A vizsgákon Dr. Klein Mór (Nagybecskerek) és Dr. Szidon Adolf (Versec) képviselték a vezérő-bizottságot. Az avató ünnepélyen Dr. Szidon Adolf a bizottság nevében, Dr. Enten Manó pedig az avatandók nevében szólt. Az avatást Dr. Bacher Vilmos, a tanári kar elnöke végezte, kinek avató beszéde héber áldással záródott. A zoltárénekekkel megnyitott ünnepséget a Himnus fejezte be.

Új templom Egerben. Az egri hitközség február 14-én a templom-építés ügyében nagygyűlést tartott, a melyen nagyecs. Kanitz Dezső elnök bemutatta a Baumhorn építész által készített templomterveket. Az építkezés 175,000 koronába fog kerülni, mely összeg fedezésére vonatkozólag a nagygyűlés egyhangulag elfogadta az elnöki előterjesztéseket és köszönetet szavazott Gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszternek, ki a fontos vállalkozást hathatósan előmozdította azzal, hogy a hitközségnek méltányos kölcsönt és egyéb segélyt engedélyezett. Ehhez Klauber Frigyes indítványára az elnöknek nyilvánított halás elismerés és köszönet kapcsolódott. Az építkezési munkálatok már folyamatban vannak.

Az Izr. Magyar Irodalmi Társulat Sárvárt felolvasást rendezett, melynek nagy, a város egész értelmiségét felölelő közönsége volt. Dr.

Venetianer Lajos a honfoglalásról és Dr. Décsi Imre Heinéről szolt. A felolvasókat Dr. Wolf Géza üdvözölte. Az est jövedelmét a polgári iskola segélyalapja javára fordítják.

Február 14-én Budapesten tartott felolvasó ülésének tárgysorozata volt: Dr. *Sebestyén* Károly: Zsidó típusok a drámában és *Radó* István: Zsidó vonatkozások Mikszáth műveiben.

Az *Aranyosmaróton* február 19-én rendezett irodalmi estély ünnepi formák között és fényes sikerrel folyt le. Dr. *Ardó* Sándor köszöntő szavai nyitották meg az estét. *Balla* Ignác verseket olvasott fel, Dr. *Kiss* Arnold Hősök című tanulmányát adta elő, Dr. *Silberfeld* Jakab társadalmi kérdésekről szolt. *Pocsay* Ferenc megyei tisztii főügyész záró szavával befejeződött a zsidó magyar kulturának e szép ünnepe.

Az Országos Magyar Izr. közművelődési Egyesület a közönség állandó érdeklődése mellett folytatta előadásait. Dr. *Hevesi* Simon Majmuni Mózes világfelfogását ismertette, Dr. *Blau* Lajos a biliának mint könyvnek kulturtörténeti jelentőségéről és Dr. *Weiszbürg* Gyula a zsidó faj kulturértékéről olvasott fel. Az felolvasó ciklus *Utvös* Károly két költői művének bemutatásával méltó módon záródott. Az OMIKE előadásai ezen a télen is a közönség hálás elismerésével találkoztak.

A február 13-án tartott igazgatósági ülés a diák-étkező ügyével foglalkozott és elhatározta, hogy a könyvtár és olvasóterem ünnepélyes megnyitását őszre halasztja, április 6-án pedig a zeneakadémia disztermében ismét nagyszabású kulturstélyt rendez, a melyen kitünök művészi erök fognak közreműködni. Végül a titkár a nyilvános előadásokról és a nyelvi tanfolyamok eddigi eredményeiről számolt be s közölte, hogy a fővárosi tanács az egyesületnek évi 500 korona szubvenciót szavazott meg és hogy a mensa részére eddig több mint 10,000 korona adomány folyt be.

A 200 személyre felszerelt mensa március 1-én nyílik meg, mely alkalmal a megnyitó beszédet Báro *Herzog* Mór elnök, az avató beszédet Dr. *Hevesi* Simon rabbi mondja, Dr. *Winkler* Ernő főtitkár pedig a mensa alapításának történetét fogja ismertetni. Ezt követi az első étkezés.

Az Országos Izraelita Patronage-Egyesület választmánya számos tag jelenlétében f. hó 14-én ülést tartott, a melyen a vidéki fiókok képviselőiben megjelentek: Jánosi Engel József udv. tan. Pécsről, Klein Móric Mátészalkáról, Pintér Gyula Abonyból, Dr. Feldmann József Ceglédre, Kohn Mihály Monorról. Az ülést Dr. Mezey Ferenc kir. tanácsos nyitotta meg, a kitől az elnöklést később Székely Ferenc udv. tan. vette át. Miután az elnök a megjelent vidéki képviselőket melegen üdvözölte, Dr. Bartos Kálmán titkár beszámolt az egyesületnek január havában kifejtett működéséről és bejelentette, hogy ujabban 1000 koronával léptek be az egyesületbe: bicskei Rosenfeld Henrik, Elbogen Károly, Pick Hugó, csepeli Weiss Manfréd, dr. Grauer Vilmos, Klein Móric és neje Mátészalkáról és egy ismeretlen jötevő, továbbá a 200 koronás tagok egész sora. A Pesti Izr. Hitközség folyósította az elmúlt évre az egyesület részére a néhai Glück Bernát-féle alapítványnak 1800 koronát kitevő kamatait, továbbá a nagym. m. kir. Igazságügyminiszterium 3000 koronát folyósított az egyesület részére az elmúlt év szubvenciójakép, valamint 13500 koronát egy ideiglenes menhely építési segélyeként. A titkár ezután ismertette az elmúlt évről szoló, az elnökség által kiadandó évijelentést, a mely szerint az egyesület az elmúlt esztendőben 28 vidéki fiókot alakított, 443 menhelyi gyermeket vett pártfogása alá és 96 fiatalkorut vett át a dunai kapitányságtól és egyéb hatóságoktól. Az egyesület bevételei az elmúlt esztendőben 75640 korona 39 f.-t tettek ki, a mely összeg nagy részét az egyesület védenecire fordította. Az

egyesület 1911. évi költségelőirányzatának ismertetése után Pintér Gyula a felállítandó szeretetház szervezetéről beszélt, Dr. Feldmann József rabbi az agitáció kiterjesztéséről, Kohn Mihály rabbi pedig arról, hogy az egyesület csecsemőket is vegyen pártfogása alá. Ezután Szabolcsi Miksa beszélt még arról, hogy az egyesület védenceit lehetőleg gazdaságokban kell foglalkoztatni. Miután Székely Ferenc udvari tanácsos elnök a felszólalóknak köszönetet mondott és a tanácskozás eredményét reaszumálta, dr. Schwarz Dávid indítványára a választmány az elnökségnek egyhangú köszönetet mondott. A választmány az egyesület közgyűlését f. évi március hó 5-ére tűzte ki és több apróbb folyó ügy elintézése után az elnök az ülést bezárta.

A *balassagyarmati* fiók február hó 19-én tartotta első évi közgyűlését, a melyen a központot Székely Ferenc udv. tanácsos elnök, Dr. *Deutsch* Ernő alelnök, Dr. *Bartos* Kálmán titkár és *Breuer* Soma, a vidéki ügyek előadója képviselték. A közgyűlésen *Székely* Ferenc és Dr. *Révész* Dezsőné, a balassagyarmati fiók elnöknője elnökölték. Az elnöki megnyitó elismeréssel szólt az 51 gyermeket nevelő fiókegyesület rendkívüli tevékenységéről, különösen kiemelve Dr. *Révész* Dezsőné párját ritkító buzgóságát. A *Brandstein* Irma jegyzőtől előterjesztett jelentés közölte, hogy a központ körülbelül 1500 koronával segélyezte a fiókot. Ennek tudomásvétele után a jövő évi költségvetést állapítottak meg.

Az O. I. Patronage-egyesületnek új fiókja alakult Cegléden.

Hirsch Klára báróné jótékonyági alapítványa az 1910. évet 129.725 K 81 fill. kiadással zárta le. Kölcsönökre 87,350 koronát folyósított, segély címén 12,450 K-át osztott ki, iskolai célokra 11,970 koronát fordított. Az alapítvány létesülése óta az annak kezelésére hivatott bizottság 1.186,581 K-t és 30 f-t fordított jótékony célokra, még pedig 979,410 K-t kölcsönökre, 106,065 koronát segélyekre s 101,106 K 36 f-t iskolai célokra.

Az orthodoxok orsz. képviselősege f. hó 21-én gyűlést tartott és kiküldöttjei *Gróf Khuen Héderváry* Károly miniszterelnöknél, *Gróf Zichy* János vallás- és közoktatásügyi miniszternél és Dr. *Balogh* Jenő államtitkárnál tisztelegtek. Vezetőjük *Frankl* Adolf, az Orth. Közp. Iroda elnöke volt, a ki az orthodoxia hódolatának és az eddig tapasztalt jóakaratót kifejezett köszönetnek kapcsán előadta az *autonomiára* vonatkozó óhajait.

Linhardt Ignác, a szekszárdi hitközség kedvelt főkántora 53 éves korában váratlanul elhunyt. Budapesten temették. A végtisztességen Dr. *Fischer* Gyula és Dr. *Rubinstein* Mátyás kegyeletes szavakat szenteltek emlékének.

A hitközségi kántorok és metszők emlékiratot nyújtottak át a vallás- és közoktatásügyi miniszternek, a melyben elpanaszolják sanyaru helyzetüket és annak javítását kéri. Kívánságaikat tizenkét pontba foglalták. Nem ismerjük a memorandum szövegét és nem tudjuk, hogy az abban előadott óhajok teljesíthetők-e, de hogy az uralkodó állapotok tarthatatlanok, azt tagadni nem lehet. Vajha segíteni lehetne a bajokon.

A tagsági díj (6 korona) Dr. *Edelstein* Bertalan egyesületi pénztárhoz (Budapest, III., Lajos-utca 9, II. em. 12. a.) küldendő, a kinél az új tagok is jelentkeznek.

Tartalom: Negyven év. Istentiszteletünk. Reichardt Márk. — Számítási tévedések. Kohn Mihály. Megszivlelésül. Dr. Klein József. A magyarországi izraeliták országos irodájának a kerületi elnökségekhez intézett 29336. sz. körlevele fiatalokruknak a chevra kadisákba való felvétele ügyében. — Egyesületi élet. — Krónika.